

Rhantus fennicus

Finsk gulbuk

Skalbaggar, Dykare, vattenbaggar m.fl.

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Coleoptera (skalbaggar), **Familj:** Dytiscidae (dykare), **Släkte:** *Rhantus*, **Art:** *Rhantus fennicus* - finsk gulbuk Huldén, 1982 **Synonymer:**

Kännetecken

En långsträckt oval, 10–11,4 mm lång dykare. Halsskölden är gul med mörk basal mittfläck. Täckvingarna är svarta till brunsvarta och har en gul minimal prickmarmorering, gul söm, gula sidokanter och gul bas. Buksegmenten är brunsvarta med rödgula bakkanter.

Utbredning och status

I Sverige är denna art endast känd från två lokaler, en i Rockbäcken vid Mårdsele i Västerbotten nära lappmarksgränsen och en i Lycksele lappmark. Arten beskrevs så sent som 1982 från en lokal i östra Finland. Den har därefter påträffats i äldre ryskt museimaterial insamlat i St Petersburgs- och Moskvaregionerna. Två moderna ryska fynd föreligger från området norr om Moskva (coll. N. B. Nikitskij, Moskva). Endast två individer är kända från Finland.

Ekologi

Ett vattenlevande rovdjur som mest påträffas i dystrofa vatten. Artens habitatkrav är dåligt kända på grund av de ytterst få fynden. En av de svenska lokalerna (Rockbäcken) är ett sakta rinnande vattendrag med brunt vatten, som avvattnar stora myrområden och omges av ängsliknande översvämningsskärr. Såväl larver som fullbildade skalbaggar tycks här vara begränsade till grundare strandpartier med långsamt flytande vatten i ett kärrliknande parti där bäcken är rikt förgrenad och omges av manshöga ruggar av bladvass, bäddar av vattenklöver och annan kärrvegetation. Detta bäckkärr är mycket artrikt vad gäller vattenskalbaggar och hyser många ovanliga arter. I Finland är arten funnen i kanten av en näringsfattig skogssjö. Larvutvecklingen sker på sommaren, huvudsakligen i andra halvan av juni och under juli. Arten övervintrar som fullbildad skalbagge, troligen på land.

Hot

Artens livsmiljö skulle påverkas troligen negativt av förändringar i de årliga vattenfluktuationerna, liksom av uträtning av vattendrag. Den låga populationstätheten i kombination med det begränsade förekomstområdet kan även göra arten känslig för insamling. Vi har dock för dåliga kunskaper för att säkert kunna placera den i en bestämd hotkategori i rödlistan.

Åtgärder

De två svenska lokalerna bör fredas för att uppnå ett permanent skydd mot icke önskvärda förändringar av hydrologi och vegetation. Nedströms den ena lokalen har avverkningar nyligen utförts utan att föreskrivna skyddszoner sparats längs bäcken. Detta aktualiserar även fredning av skogen närmast de kärrområden till vilket *R. fennicus* är bunden. Liknande komplexa kärr i anslutning till mindre och medelstora vattendrag bör inventeras innan ingrepp görs i form av dikningar eller dämningar.

Litteratur

- Huldén, L. 1982. *Rhantus fennicus* sp.n. (Coleoptera, Dytiscidae) from Finland. *Notulae ent.* 62: 125–127.
- Nilsson, A. N. 1986. Notes on the taxonomy and habitat of *Rhantus fennicus* (Coleoptera, Dytiscidae), with the first Swedish record. *Notulae ent.* 66: 41–44.
- Nilsson, A. N. 1987. The larva of *Rhantus fennicus* (Coleoptera, Dytiscidae), With a key to the Fennoscandian species of *Rhantus*. *Notulae ent.* 67: 33–41.
- Nilsson, A. N. 1989. Om utbredningen av *Rhantus fennicus* (Coleoptera, Dytiscidae). *Ent. Tidskr.* 110: 174.
- Nilsson, A. N. & Holmen, Mogens 1995. The aquatic Adephaga (Coleoptera) of Fennoscandia and Denmark. II. *Dytiscidae*. *Fauna Ent. Scand.* 32: 140–141.

Författare

Anders N. Nilsson 1993. Rev. Bertil Andrén 2005. © ArtDatabanken, SLU 2006.